ISSN: 2181-3906 2026

International scientific journal
«MODERN SCIENCE AND RESEARCH»
VOLUME 5 / ISSUE 11 / UIF:8.2 / MODERNSCIENCE.UZ

SAVDO KORXONALARIDA TOVAR AYLANMASI VA MUOMALA XARAJATLARI HISOBINI TASHKIL ETISH

Nigmatov Shokhrukh Shovkatovich
Toshkent xalqaro ta'lim universiteti
Buxgalteriya hisobi va moliya yo'nalishi.
E-mail: *shokhrukh.nigmatov@gmail.com* *Tel.: +998 91 191 19 54*
https://doi.org/10.5281/zenodo.24058917

Annotatsiya. *Maqolada O'zbekiston savdo korxonalarida tovar aylanmasi va muomala xarajatlarini hisobga olishning huquqiy-uslubiy asoslari o'rganiladi. Milliy statistika qo'mitasi e'lon qilgan 2025-yil yakunlari va 2026-yilning ayrim davrlariga tegishli rasmiy savdo ko'rsatkichlari tahlil qilinadi. 4- va 21-sonli buxgalteriya hisobi milliy standartlari asosida tovar zaxiralari tannarxi, sotishdan daromad, sotilgan tovarlar tannarxi hamda davr xarajatlarini bir-biridan ajratish tartibi izohlanadi. Rasmiy statistika hamda "Korzinka"ning ochiq hisobotidagi aniq ko'rsatkichlar tahlil qilinadi; oshkor etilmagan xarajatlar taxmin qilinmaydi. Tahlil natijasida hujjatlar va hisobvaraqlar bo'yicha o'zaro tekshiruv tizimi tavsiya etiladi.*

Kalit so'zlar: *tovar aylanmasi, muomala xarajatlari, chakana savdo, ulgurji savdo, tovar zaxiralari, tannarx, 21-sonli BHMS, sotish xarajatlari, inventarizatsiya.*

ОРГАНИЗАЦИЯ УЧЕТА ТОВАРООБОРОТА И ИЗДЕРЖЕК ОБРАЩЕНИЯ НА ТОРГОВЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

Аннотация. *В статье рассматриваются нормативные и методические основы учета товарооборота и издержек обращения торговых предприятий Узбекистана.*

Используются официальные показатели розничной и оптовой торговли за 2025 год и отдельные периоды 2026 года. На основе национальных стандартов бухгалтерского учета разграничиваются стоимость приобретения товаров, себестоимость реализованных товаров, расходы на реализацию и административные расходы. Расчетные доли получены из опубликованных статистических данных и не представлены как финансовые показатели конкретных предприятий. Предлагается порядок проверки первичных документов, товарных остатков и счетов учета.

Ключевые слова: *товарооборот, издержки обращения, розничная торговля, оптовая торговля, запасы, себестоимость, бухгалтерский учет, расходы на реализацию.*

ORGANIZING THE ACCOUNTING OF TRADE TURNOVER AND DISTRIBUTION EXPENSES IN TRADING ENTERPRISES

Abstract. *The article examines the regulatory and methodological basis for accounting for trade turnover and distribution expenses in Uzbekistan. It analyses published official retail and wholesale statistics for 2025 and selected periods of 2026. National accounting standards are used to distinguish inventory acquisition costs, cost of goods sold, selling expenses and administrative costs. Shares calculated from published statistics are not treated as the expense or profit margins of any individual enterprise. A document-based control sequence is proposed for reconciling sales, inventory movements and expense accounts. The findings are a documentary and statistical analysis, not the results of an unreported company audit.*

Keywords: *trade turnover, distribution expenses, retail trade, wholesale trade, inventories, cost of goods sold, accounting, selling expenses.*

KIRISH

Tovarlar hisobida sotish aylanmasi, zaxiraning tannarxi va sotish bilan bog‘liq davr xarajatlarini alohida qayd etish zarur. IAS 2 “Inventories” xalqaro standartida sotish xarajatlari tovar-moddiy zaxiralar tannarxiga kiritilmasligi, zaxira qiymati esa xarid va mavjud joyiga keltirish bilan bog‘liq xarajatlarga tayanishi belgilangan [1].

Savdo korxonasi darajasidagi ochiq dalil sifatida “Korzinka”ning 2024-yilgi yillik hisoboti tanlandi. Unda yillik sotuv 9,399 trln so‘m, mehnat xarajati sotuv hajmiga nisbatan 9,2 %, kommunal xarajatlar 1,1 % va EBITDA marjasi 3,1 % sifatida e’lon qilingan [2]. Bular korxona rahbariyatining ommaviy hisobotidagi ko‘rsatkichlar bo‘lib, 9410 yoki 9420 schyotlari summasini to‘liq anglatmaydi.

O‘zbekistonda buxgalteriya hisobini tashkil etish, uzluksiz yuritish va birlamchi hujjatlar bilan tasdiqlash “Buxgalteriya hisobi to‘g‘risida”gi Qonun bilan tartibga solinadi. Qonunning yangi tahririda xo‘jalik operatsiyalari ikkiyoqlama yozuv asosida aks ettirilishi, hisob axboroti esa dastlabki hujjatlarga tayanishi belgilangan [3]. Savdo korxonasida bu talab kirim qilingan tovar, ombordan chiqarilgan mahsulot, savdo tushumi va tegishli to‘lovni o‘zaro moslashtirishni anglatadi.

2025-yil 1-yanvardan kuchga kirgan 21-sonli BHMS hisobvaraqlar rejasi mazkur amaliyotni tartibga soladi: 2910 va 2920 tovarlar, 9020 sotishdan daromadlar, 9120 sotilgan tovarlar tannarxi, 9410 sotish xarajatlari va 9420 ma’muriy xarajatlar uchun mo‘ljallangan [4]. Shunday qilib, savdo jarayonini tahlil qilishdan oldin xarajatlarning hisobga olinadigan obyekti aniqlanishi zarur.

Milliy statistika qo‘mitasining 2026-yil 22-yanvardagi ma’lumotiga ko‘ra, 2025-yilda chakana savdo tovar aylanmasi 482,4 trln so‘m, ulgurji savdo aylanmasi 543,3 trln so‘m bo‘lgan.

Ushbu davrda chakana aylanmaning rasmiy real o‘sish sur’ati 11,2 %, ulgurji aylanmaniki 12,5 % deb berilgan [5]. Bunday hajmda aylanayotgan tovarlarni hisobda to‘g‘ri guruhlashning ahamiyati oshadi. Biroq mamlakat bo‘yicha aylanma ko‘rsatkichi ma’lum bir do‘konning sof tushumi, foydasi yoki muomala xarajatlari summasini bildirmaydi.

2025-yil yanvar–oktabrda chakana aylanma 356 606,0 mlrd so‘mni, shundan yirik korxonalar hissasi 63 699,0 mlrd so‘mni tashkil etgan [6]. 2026-yil yanvar–avgustda chakana savdo 370,6 trln, ulgurji savdo 447,7 trln so‘mga yetgan [7]. 2026-yil yanvar–martda chakana aylanma 123 961,9 mlrd so‘mni tashkil qilib, yirik korxonalar 21 115,5 mlrd so‘mlik aylanmaga ega bo‘lgan [8]. Har bir ko‘rsatkich alohida davrga tegishli; bu raqamlarni teng davomiylikdagi qator sifatida baholash mumkin emas.

4-sonli BHMS tovar-moddiy zaxiralarni tan olish hamda xarid bilan bevosita bog‘liq xarajatlarni tannarxga kiritish mezonlarini belgilaydi [9]. Bu hujjat tovarning xarid qiymati bilan sotuvga xizmat qiladigan davr xarajatlari o‘rtasidagi farqni aniqlashtirishda asosiy me’yoriy manba hisoblanadi.

Maqolaning maqsadi savdo korxonalarida tovar aylanmasi, tovar tannarxi va muomala xarajatlari hisobining huquqiy asosini tekshirish, rasmiy savdo statistikasini solishtirish va hujjatlarga tayangan nazorat tartibini taklif etishdir. Asosiy savol: aylanma ko‘rsatkichlari bilan korxona xarajatlari qanday farqlanadi va ularni hisobda qanday to‘g‘ri guruhlash lozim?

METODOLOGIYA

Tadqiqot hujjatli va qiyosiy tahlil metodiga asoslanadi. Me’yoriy material sifatida “Buxgalteriya hisobi to‘g‘risida”gi Qonun, 4- va 21-sonli BHMSlar hamda xarajatlar tarkibiga oid normativ hujjatlar tanlandi. Miqdoriy asos sifatida Milliy statistika qo‘mitasining 2025-yil yakunlari, 2025-yil yanvar–oktabr, 2026-yil yanvar–mart va yanvar–avgust davrlariga tegishli rasmiy e’lonlari olindi. Bu tanlov rasmiy va ochiq manba mezoniga javob beradi; “Korzinka”ning ochiq yillik hisobotidagi ko‘rsatkichlar ham qiyosiy misol sifatida kiritildi; uning ichki hisob registrlari bo‘lmagani uchun 9410 yoki 9420 schyotlari qoldig‘i hisoblanmadi.

Savdo tarkibining ulush ko‘rsatkichlari faqat ochiq e’lon qilingan ikki son asosida hisoblandi: U = (Aqism / Ajami) × 100 %. Bu yerda U - ulush, Aqism - muayyan korxonalar guruhiga tegishli aylanma, Ajami - xuddi shu davr va qamrovdagi jami aylanma. Masalan, 2025-yil yanvar–oktabrida yirik korxonalar ulushi 63 699,0 / 356 606,0 × 100 = 17,86 %. Natija bir o‘nlikda 17,9 % deb yaxlitlanadi; bu rasmiy nashrdagi ulush bilan mos keladi [6]. Hisoblash aynan savdo aylanmasiga taalluqli, xarajat koeffitsiyentiga emas.

Iqtisodiy ko‘rsatkichlar talqinida nominal hajm bilan real o‘sish ajratildi. Hisobotdagi “482,4 trln so‘m” joriy narxlarda ifodalangan aylanma hajmi, “11,2 % o‘sish” esa statistik organ tomonidan hisoblangan real o‘zgarishdir. Shu sababli turli davrlarning pul summalarini bevosita bo‘lish natijasini real o‘sish sur’ati sifatida ko‘rsatish ilmiy xato bo‘ladi. 2025-yil to‘liq yil ma’lumotlari bilan 2026-yilning sakkiz oyi hajmlari ham teng davomiylikdagi qator emas; ularning farqi iqtisodiy pasayish yoki ortishni isbotlamaydi.

TAHLIL VA NATIJALAR

1. Rasmiy savdo aylanmasi va korxonalar sonining real ko‘rsatkichlari

Rasmiy statistikada 2025-yil yakuni va 2026-yil yanvar–avgust ko‘rsatkichlari bozor ko‘lamini ikki kesimda baholash imkonini beradi. 2025-yil yakunida chakana savdoda faoliyat ko‘rsatayotgan tijorat korxonalari soni 86 180 ta, ulgurji savdoda 51 667 ta deb e’lon qilingan. 2026-yil 1-sentabr holatiga bu ko‘rsatkichlar mos ravishda 92 434 va 58 261 tani tashkil etgan [5], [7]. Korxonalar soni muayyan sanadagi holat, aylanma esa davr davomida jamlangan pul ko‘rsatkichi ekanini farqlash lozim.

1-jadval. O‘zbekiston savdosining rasmiy e’lon qilingan ko‘rsatkichlari

Ko‘rsatkich	2025-yil yakuni	2026-yil yanvar–avgust
Chakana aylanma, trln so‘m	482,4	370,6
Ulgurji aylanma, trln so‘m	543,3	447,7
Chakana aylanmaning real o‘sishi	11,2 %	18,8 %
Ulgurji aylanmaning real o‘sishi	12,5 %	16,9 %

Ko‘rsatkich	2025-yil yakuni	2026-yil yanvar–avgust
Chakana savdodagi faol tijorat korxonalari	86 180 ta (1-yanvar 2026)	92 434 ta (1-sentabr 2026)
Ulgurji savdodagi faol tijorat korxonalari	51 667 ta (1-yanvar 2026)	58 261 ta (1-sentabr 2026)

Manba: Milliy statistika qo‘mitasining 2026-yil 22-yanvar va 5-oktabr e’lonlari [5], [7].

Jadvaldagi davrlar bir xil emas; 2025-yil yakuni bilan 2026-yilning sakkiz oylik hajmi bevosita foizli o‘sish hisoblash uchun qo‘llanmaydi. O‘sish foizlari nashrda keltirilgan o‘tgan yilning mos davriga nisbatan real ko‘rsatkichlardir.

2025-yil yanvar–oktabr bo‘yicha batafsilroq statistik ajratish savdo aylanmasining guruhlar kesimida taqsimlanishini ochadi. Chakana savdoda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning aylanmasi jami hajmning 82,1 % ini, yirik korxonalarniki 17,9 % ini tashkil qilgan. Ulgurji savdoda esa kichik biznes subyektlari ulushi 72,2 % deb ko‘rsatilgan [6]. Ushbu ko‘rsatkichlar davlat statistikasida guruhlangan aylanma tarkibini ifodalaydi; ulardan bitta korxonaning rentabelligini yoki xarajatlar samaradorligini chiqarib bo‘lmaydi.

2026-yil yanvar–martda chakana aylanma 123 961,9 mlrd so‘mni (yirik korxonalar 21 115,5 mlrd, kichik biznes 102 846,4 mlrd), ulgurji aylanma esa 109 857,4 mlrd so‘mni (yirik korxonalar 30 692,5 mlrd, kichik biznes 79 164,9 mlrd) tashkil etgan [8]. Ushbu choraklik qiymatlar 2025-yil yanvar–oktabrning o‘n oylik summalari bilan teng davr sifatida taqqoslanmaydi.

2. Ochiq korxona hisobotidagi real xarajat ko‘rsatkichlari

“Korzinka”ning 2024-yilgi yillik hisobotida bir tashkilot miqyosidagi aylanma bilan bog‘liq aniq xarajat indikatorlari e’lon qilingan. Hisobotda 2024-yil savdosi 9,399 trln so‘m, qiyoslanadigan savdo nuqtalaridagi o‘sish 9,3 % deb ko‘rsatilgan. Moliya direktorining sharhida mehnat xarajatlari 9,2 % va kommunal xarajatlar 1,1 % sotuvga nisbatan beriladi [2]. Bu raqamlar muayyan korxonaning o‘z hisobotiga tegishli, milliy savdo sektorining o‘rtacha ko‘rsatkichi emas.

2-jadval. “Korzinka”ning 2024-yilgi haqiqiy faoliyat ko‘rsatkichlari

Ommaviy hisobotdagi ko‘rsatkich	2024-yil qiymati
Yillik savdo hajmi	9,399 trln so‘m
Taqqoslanadigan sotuvlar o‘sishi	9,3 %
Mehnat xarajatlari / sotuv	9,2 %
Kommunal xarajatlar / sotuv	1,1 %
EBITDA marjasi	3,1 %
Tovarlar aylanib chiqish muddati	26,5 kun

Manba: Korzinka Annual Report 2024, 2- va 14-betlar [2]. “Mehnat xarajatlari / sotuv” va “kommunal xarajatlar / sotuv” kompaniya hisobotidagi ulushlar bo‘lib, buxgalteriya

schyotlarining to‘liq kesimi emas. EBITDA marjasi sof foyda ko‘rsatkichi bilan tenglashtirilmaydi.

3. Tovar harakati va hisobvaraqlar bo‘yicha dalillar

3-jadval. Savdo hisobidagi asosiy schyotlarning vazifasi

Schyot	Mazmuni	Nazorat dalili
2910 / 2920	Ombor / chakana savdo tovarlari	Kirim, inventar varaqasi, qoldiq
9020	Tovarlarni sotishdan daromadlar	Fiskal chek, EHF, sotish hujjati
9120	Sotilgan tovarlarning tannarxi	Chiqim va tannarx hisob-kitobi
9410	Sotish xarajatlari	Reklama, yetkazish va marketing hujjati
9420	Ma’muriy xarajatlar	Boshqaruv xizmatlari va ish haqi
9430	Boshqa operatsion xarajatlar	Tegishli hisob-kitob va dalolatnoma

Manba: 21-sonli BHMS hisobvaraqlar rejasi va qo‘llash yo‘riqnomasi [4]. Jadvaldagi schyot nomlari me’yoriy ma’noda keltirilgan.

Tovar sotilganda bitta operatsiyaning ikki alohida iqtisodiy natijasi aks etishi zarur. Bir tomondan, realizatsiyadan olingan daromad tan olinadi; boshqa tomondan, xarid qiluvchiga o‘tgan tovarning hisob qiymati tannarxga chiqariladi. 21-sonli BHMSga ko‘ra, sotilgan tovarlar tannarxini aks ettirishda 9120 schyoti debetlanib, tegishli tovarlar schyoti kreditlanadi [4].

Tannarxni o‘z vaqtida hisobdan chiqarmaslik daromad qayd etilgan bo‘lsa ham moliyaviy natijani ortiqcha ko‘rsatib yuborishi mumkin.

Chakana savdoda qaytarilgan tovar, chegirma va tushum alohida hujjatlashtiriladi.

Kassadagi pul harakati daromadga har doim teng emas: avans, qarzdorlikni undirish va qaytarishlar farq tug‘dirishi mumkin. Shu sababli fiskal chek, savdo reyestri, bank ko‘chirmasi va tovar qoldig‘i solishtiriladi.

4. Muomala xarajatlarining tannarx va davr xarajatlariga ajratilishi

Savdo amaliyotida “muomala xarajatlari” atamasi keng qo‘llanadi, ammo uning tarkibidagi barcha sarflarni bir hisobvaraqqa olib borish mumkin emas. Omborga yetkazish va xaridni tayyorlashga bevosita tegishli xarajatlar 4-sonli BHMS mezonlariga asosan zaxira tannarxining bir qismi bo‘lishi mumkin. Xaridorga yetkazish, reklama yoki savdo bo‘limining xarajatlari esa sotish faoliyati bilan bog‘liq alohida davr xarajatlari sifatida baholanadi [9]. IAS 2 ham sotish xarajatlarini zaxira tannarxidan chiqarib, yuzaga kelgan davr xarajati sifatida tan olishni nazarda tutadi [1].

Transport xarajatida yo‘nalish va maqsadni ajratish zarur: yetkazib beruvchidan omborgacha olib kelish xarajatlari zaxira tannarxining shartlariga mos kelishi mumkin; tovarni xaridorga sotish jarayonida tashish esa sotish xarajatlariga tegishli. Bunda shartnoma va yuk hujjatlari tekshiriladi [9].

Xarajatlarning buxgalteriya hisobi va moliyaviy natijalarni shakllantirishdagi o‘rni Vazirlar Mahkamasining 1999-yil 5-fevraldagi 54-son qarori bilan tasdiqlangan nizomda ham ko‘rsatilgan.

Unda sotishdan yalpi foyda va asosiy faoliyatning foydasi alohida hisoblanishi belgilangan [10]. Mazkur farqni saqlash korxonada savdo ustamasi, sotilgan tovarning haqiqiy tannarxi va davr xarajatlari aralashib ketishiga yo‘l qo‘ymaslikka yordam beradi.

DISKUSSIYA

Rasmiy savdo statistikasi muomala xarajatlarini bevosita o‘lchamaydi: 2025-yildagi 482,4 trln so‘mlik chakana aylanma [5] alohida korxonalarning 9410 yoki 9420 schyotlaridagi summani ko‘rsatmaydi. “Korzinka”ning 2024-yil hisobotida mehnat va kommunal xarajatlarning sotuvga nisbati ochiqlangan [2], ammo ushbu ulushlarni milliy hisobvaraqlar bo‘yicha tasdiqlangan xarajatlar yig‘indisi deb qabul qilish mumkin emas.

Yalpi foydani aniqlashda ham chegirmalar va qaytarishlarni e’tiborga olish kerak. Umumiy ko‘rinishda YF = STsof − STT, bunda STsof - chegirma va qaytarishlar e’tiborga olingan sof sotish tushumi, STT - sotilgan tovarlar tannarxi. Bu ikki miqdor bir xil hisobot davriga tegishli bo‘lishi shart. Yalpi foydadan sotish va ma’muriy xarajatlarni chegirish asosiy faoliyat natijasini tahlil qilishga imkon beradi, biroq boshqa operatsion daromad va xarajatlar ham mavjud bo‘lsa, ular alohida hisobga olinadi [10].

Hisob nazoratining ketma-ketligi quyidagicha: kirim hujjati va ombor qoldig‘ini solishtirish; sotish reyestrini tovar chiqimi bilan tekshirish; inventarizatsiya tafovutlarini hujjatlashtirish; xarid qiymatiga taalluqli va davr xarajatlarini ajratish; chegirma, qaytarish hamda hisobvaraqlarning davr yakunidagi yopilishini tekshirish [4], [9].

XULOSA

Rasmiy ma’lumotlar O‘zbekistonda savdo aylanmasi yirik iqtisodiy ko‘lamga ega ekanini ko‘rsatadi: 2025-yilda chakana aylanma 482,4 trln so‘m, ulgurji aylanma 543,3 trln so‘mni tashkil etgan. 2026-yilning yanvar–avgust oylari uchun e’lon qilingan ko‘rsatkichlar mos ravishda 370,6 va 447,7 trln so‘mdan iborat. Bu miqdorlar statistik dalildir, biroq ular alohida savdo korxonasining moliyaviy natijasini yoki muomala xarajatlarini bildirishi mumkin emas.

21-sonli BHMSda daromad, sotilgan tovar tannarxi va davr xarajatlari uchun turli schyotlar nazarda tutilgani hisobni shakllantirishda asosiy tayanch vazifasini bajaradi. 4-sonli BHMSning xarid bilan bog‘liq xarajatlarni ajratish mezoni esa transport va boshqa qo‘shimcha xarajatlarni tovar tannarxi bilan davr xarajatlari o‘rtasida to‘g‘ri taqsimlashga yordam beradi. Hisobning asosiy talabi iqtisodiy mazmuni turlicha bo‘lgan summalarni bir-biriga qo‘shib yubormaslikdir.

Amaliy nazoratda kirim - sotish - tannarx - xarajat - inventarizatsiya - yakuniy natija ketma-ketligi qo‘llanadi. Muomala xarajatlarining umumiy ulushi faqat tegishli korxonaning ichki hisob registrlari mavjud bo‘lsa hisoblanadi; mamlakat statistikasi yoki boshqa korxona hisobotidan taxminiy foiz olinmaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. IFRS Foundation. IAS 2 Inventories [Elektron resurs]. – London: IFRS Foundation. – URL: https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-2-inventories/
2. Korzinka. Korzinka Annual Report 2024. – Tashkent: Anglesey Food, 2025. – P. 2, 14 [Elektron resurs]. – URL: https://api.korzinka.uz/Korzinka_Annual_Report_2024_com.pdf

3. O‘zbekiston Respublikasi. Buxgalteriya hisobi to‘g‘risida: 2016-yil 13-apreldagi O‘RQ-404-son Qonun (yangi tahrir) [Elektron resurs]. – URL: https://lex.uz/uz/acts/-2931253
4. O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vaziri. 21-sonli BHMS “Xo‘jalik yurituvchi subyektlarda buxgalteriya hisobining hisobvaraqlar rejasi va uni qo‘llash bo‘yicha yo‘riqnoma”: 2024-yil 14-noyabrdagi 191-son buyruq; Adliya vazirligi ro‘yxati, 27.12.2024, № 3593 [Elektron resurs]. – URL: https://lex.uz/uz/acts/-7282737
5. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. 2025-yil yakunlari bo‘yicha chakana va ulgurji savdo aylanmasi (22.01.2026) [Elektron resurs]. – URL: https://stat.uz/uz/matbuot-markazi/qo-mita-yangiliklar/66438-ulgurzhi-savdo-tovar-ajlanmasi-azhmi-543-3-trln-s-mga-etdi-2
6. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. 2025-yil yanvar–oktabrda chakana va ulgurji savdo tovar aylanmasi: press-reliz, 21.11.2025 [Elektron resurs]. – URL: https://stat.uz/img/news/21112025/ichki-savdo-press-reliz-uzb-lotin_p50002.pdf
7. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. 2026-yil yanvar–avgustda chakana va ulgurji savdo aylanmasi (05.10.2026) [Elektron resurs]. – URL: https://stat.uz/uz/matbuot-markazi/qo-mita-yangiliklar/70487-chakana-savdo-tovar-ajlanmasi-azhmi-370-trln-s-mdan-oshdi-2
8. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. 2026-yil yanvar–martda chakana va ulgurji savdo aylanmasi: press-reliz, 30.04.2026 [Elektron resurs]. – URL: https://stat.uz/img/press-relizlar/ichki-savdo-uzb-_p61589.pdf
9. O‘zbekiston Respublikasi Moliya vaziri. 4-sonli BHMS “Tovar-moddiy zaxiralar”: 2020-yil 28-maydagi 24-son buyruq; Adliya vazirligi ro‘yxati, 30.06.2020, № 3259 [Elektron resurs]. – URL: https://www.lex.uz/uz/acts/-4890446
10. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. Mahsulot (ishlar, xizmatlar)ni ishlab chiqarish va sotish xarajatlari tarkibi hamda moliyaviy natijalarni shakllantirish tartibi to‘g‘risidagi nizomni tasdiqlash haqida: 1999-yil 5-fevraldagi 54-son qaror [Elektron resurs]. – URL: https://lex.uz/uz/acts/-264422